

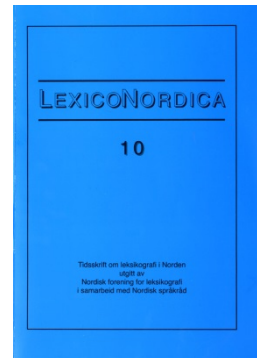
LexicoNordica

Forfatter: Tuomo Tuomi [Finsk-estnisk storordbok]

Anmeldt værk: *Suomi-viro suursanakirja - Soome-eeesti suursõnaraamat 1-2*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus - Eesti Keele Instituut [Forskningscentralen för de inhemska språken - 'Estniska språkinstitutet'] . Förläggare: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus - Eesti Keele Sihtasutus. Tallinn - Helsingfors 2003.

Kilde: LexicoNordica 10, 2003, s. 193-202

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Tuomo Tuomi

Finsk-estnisk storordbok

Suomi-viro suursanakirja – Soome-eesti suursõnaraamat 1–2. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus – Eesti Keele Instituut [Forskningscentralen för de inhemska språken – 'Estniska språkinstitutet']. Förläggare: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus – Eesti Keele Sihtasutus. Tallinn – Helsingfors 2003. Redaktion: huvudredaktör Valdek Pall, redaktionssekreterare Margit Langemets, redaktörer: Anu Haak, Paul Kokla, Külli Kuusk, Helga Laanpere. Finsk sakkunnig: Maija Länsimäki. Grammatisk expert: Ülle Viks. ISBN 951-9475-95-8 (hela verket). 1294 + 1301 sidor.

Finskan och estniskan är nära släkt med varandra, nästan lika nära släkt som norskan svenskan och danskan sinsemellan. Förmodligen är det just den nära släktskapen som är orsaken till att en verklig omfattande ordbok mellan de båda språken har saknats ända tills nu, även om flera smärre ordböcker med 10.000–20.000 uppslagsord har getts ut, både i Finland och Estland. Kontakterna mellan de båda länderna har dock varit täta och mångskiftande i flera århundraden. I den etnografiska litteraturen finns t.ex. bondehandeln över Finska viken beskriven, det s.k. *sepra*-systemet. Finska bönder från trakterna vid Kymmene älvs mynning och österut till Viborgska viken har i århundraden bedrivit byteshandel med estniska bönder från nordöstra Estland (Virumaa). Finnarna bytte till sig säd och tyger mot fisk och vilt. Handelsförbindelserna var väl etablerade mellan olika familjer och byar, därav benämningen *sepra* av estniska *sõber* 'vän'.

Under senare delen av 1800-talet uppstod i bägge länderna till följd av romantiken intellektuella strömningar som ledde till en nationell väckelse, och i och med det väcktes också intresset för broderfolket och dess språk och kultur. Men även inom de här grupperna skaffade man sig ingående kännedom om och insikter i grannspråket och -kulturen på praktisk väg. Behovet av hjälpmedel i stil med ordböcker uppstod först i och med att intresset väcktes bland en bredare allmänhet, och för det ändamålet förslog parlörer som presenterade det centralaste ordförrådet med angivelser om betydelser och användningssätt. Det är först under de två senaste århundradena som behovet av en mer omfattande ordbok funnits. Samhället och förvaltningen har blivit mer mångfasetterade och samtidigt har både finskan och estniskan genomgått en utveckling till samhälls- och kulturbärande språk. För båda

språken har det dessutom i ett och ett halvt århundrade bedrivits en målmedveten språknormering och -utveckling, i synnerhet vad gäller ord- och termförrådet. Inte ens den som behärskar finska eller estniska väl klarar ett krävande översättningsarbete utan ordbok. Därför måste den nya ordbok som getts ut av Forskningscentralen för de inhemska språken och det estniska språkinstitutet (Eesti Keele Insituut) betraktas som en kulturgärning.

Basmaterialiet

Basen för redigeringsarbetet har utgjorts av *Suomen kielen perussanakirja* 1–3 ('Finska basordboken') (PS) utgiven i tryckt upplaga 1990–1994 och *Stora finsk-svenska ordboken* 1–2 (SFSO), tryckt 1997. Den estniska redaktionen har också använt den elektroniska versionen av PS (CD-PS), vilket har underlättat sökningar och granskningar. PS och indirekt därmed också SFSO återgår på *Nykysuomen sanakirja* 1–6 (NSSK) som gavs ut under åren 1951–1961 och innehåller över 205.000 uppslagsord. Incitamentet till PS var att man ville göra en kompaktare ordbok för gemene man och skolelever där det centralaste ordförrådet skulle presenteras i förenklade och nedbantade artiklar jämfört med NSSK. Utpräglade facktermer från olika specialområden skulle gallras bort liksom i all synnerhet den skönlitterära vokabulär från 1800-talet som hade dialektal bakgrund och som inte vunnit insteg i allmänspråket. Också semantiska drag med dialektal kulör uteslöts ur beskrivningen. Målsättningen var också att ordboksartiklarna skulle vara överskådliga och inte förutsätta att användarna hade kännedom om grammatik och grammatiska termer.

Den komprimering som PS-redaktionen genomförde var överlag lyckad. Det enda beklagansvärda är att de enklitiska partiklarna (*-kin*, *-kaan*, *-kään*, *-pa*, *-pä* etc.) inte lemmatiserades. Därmed saknas en beskrivning av det till vissa delar mycket intrikata systemet för partikelanvändningen, vars härfina nyanser också finskspråkiga ibland skulle behöva tolkningshjälp med. Och en skönlitterär översättare klarar knappast av alla de nyansskiftningar man kan åstadkomma med hjälp av partiklarna utan att kontrollera i en ordbok.

Jämsides med att gallra bort föråldrade ord hade PS-redaktionen som strävan att få med så mycket som möjligt av det moderna ordförråd som kommit till efter att NSSK publicerades och att likaså beakta nytillkomna betydelseutvidgningar. I något skede trädde moderniseringen av lemmabeståndet i förgrunden och kom nästan att betraktas som huvudpoängen med ordboken, åtminstone i marknadsföringen. En del dagsländor hittade därmed vägen in. Medges bör att allmänspråket har tagit upp en hel del nya uttryck från slangen under senare år, men

man frågar sig ändå om det är befogat att i en allmänordbok ta med uttryck som *siellä oli väkeä kuin pipoa* 'det var massor av folk där' (till *pipo* 'mössa, luva'). En ordbok skall naturligtvis beskriva också ord som håller på att komma ur bruk, men det är inget försvar för att ta med dagsländor. Dagsländorna har i regel excerperats i texter av efemär karaktär. Författarna till en normativ ordbok borde ha fått gudagåvan att kunna skilja mellan material som kommer att befästas i språket och därför kan lemmatiseras och sådant som bör ratas eller åtminstone sättas upp på väntelistan. Några är födda med den gåvan. Lexikografisk erfarenhet bidrar till att förbättra förmågan men ger inte en osviklig urskillningsförmåga. Språkbruket, som alltid har det slutliga avgörandet, är nyckfullt och svårt att förutse.

På det hela taget utgör i alla fall PS lemmauppsättning med definitioner och språkexempel ett balanserat, representativt och brett urval av det nutida finska ordförrådet. Ordboken är som sådan en utmärkt bas för bilinguala ordböcker från finska till andra språk. Stora finsk-svenska ordboken (SFSO) lyfte för sin del fram en del fennicismer som man är blind för om man har enspråkigt finsk språkkänsla.

Jag har redogjort ganska ingående för basmaterialet för den finsk-estniska ordboken eftersom basmaterialets omfattning och representativitet på ett avgörande sätt inverkar på hur lyckad en tvåspråkig ordbok blir. En annan viktig förutsättning för ett lyckat resultat är den estniska redaktionens språkkunnighet och lexikografiska kunnande.

Morfologiska översikter

Den finsk-estniska ordboken är en traditionell tvåspråkig ordbok. Den strävar efter att ge en så mångsidig beskrivning som möjligt av ordens betydelser och syntaktiska funktioner, och den metod som används är också välkänd: grupperade exempel som tar fram det väsentliga i fråga om betydelse och funktion. Mest avviker ordboken från det traditionella när det gäller att beskriva sambandet mellan ordens akustisk-fonetiska struktur och morfologin. Både finskan och estniskan är i princip agglutinerande språk, dvs. böjningsändelserna fogas till en ordstam. Stambildningen compliceras dock i båda språken av den s.k. stadväxlingen som drabbar stamklusiler under vissa premisser så att de växlar antingen kvalitativt (*k: g~j~v~0*) eller kvantitativt (*kk~k*). I estniskan har stadväxlingen lett till mer komplicerade ljudutvecklingar så att också andra stamförändringar sker, jfr t.ex. finska *sika: sian* (nominativ ~ genitiv) med estniskans *siga: sea* 'gris'.

Även om finsk och estnisk ortografi överlag är föredömligt fonematisk (ett fonem motsvaras alltid av en och samma bokstav) finns det vissa undantag i bägge språken. I finskan är det främst fråga om en typ

av ljudfördubbling. Sådan sker i vissa typer av ord och kommer i skrift till synes inom paradigmen, t.ex. *este: esteen: estettä* (nom., gen. och part. av ordet *este* 'hinder'), men däremot inte vid ordgränser: *estejuoksu* 'hinderlöpning; hinderlopp' där j-ljudet uttalas långt. För estniskans del skall jag nämna de överlånga språkljud som förekommer utöver oppositionen långt-kort och som inte markeras i skrift. I uttalsangivelserna i ordböcker och grammatikböcker anges överlångt ljud med en rak apostrof framför ordet eller framför sonanten i den första stavelsen. Tecknet för långt språkljud (både vokal och konsonant) är i estniskan precis som i finskan dubbelskrivning. De överlånga språkljuden markeras inte utan dubbelskrivs på samma sätt som de långa.

Den här typen av fenomen har inom traditionell språkbeskrivning tagits upp inom grammatiken men de är naturligtvis en väsentlig del också av lexikonet och lexikonbeskrivningen. En ordboksanvändare måste ju kunna hitta fram till rätt lemma utifrån den böjningsform han träffar på i en text. Stamvariationen inom vissa paradigm i finskan och i all synnerhet i estniskan utgör därmed ett verkligt lexikografiskt problem. För att lösa det har den finsk-estniska ordboksredaktionen offrat mycket tid och plats och enligt min mening också lyckats med uppgiften.

För utgångsspråket eller finskan anges böjningstypen med en upphöjd indexsiffra efter uppslagsordet. Indexsiffran hänför sig till motsvarande modellord i en tabell över böjningstyperna som återfinns i slutet av andra bandet. Det finns sammanlagt 49 böjningstyper för nomen, men modellorden är sammanlagt 61. För en del typer behövs det två eller fler modellord, dels för att det kan förekomma stadväxling, dels för att vissa ord kan ha två stammar, en vokalstam och en konsonantstam. För verben finns det sammanlagt 26 böjningstyper. Av dem har två (typerna 77 och 78) ofullständig böjning. På grund av stadväxlingen är modellorden åtta fler än typerna. Stadväxling anges med en asterisk efter indexsiffran både för nomen och verb. Nämnas kan också att det finns tre typer av verb och två typer av nomen som uteslutande uppvisar ord med stadväxling. I många böjningstyper ingår både ord med stadväxling och ord utan.

Översiktstabeller över böjningstyperna har under de senaste decennierna överlag ingått i ordböckerna. I NSSK finns en omfattande och gedigen tabell. I den finska baklängesordboken (Tuomi 1980) ingår tabeller där exempel på sådan morfologisk variation rensats ut som inte längre förekom eller som var sällsynt i 1960-talets språkbruk. För PS utarbetades en ny typöversikt med den bärande tanken att göra beskrivningen av den regelrätt agglutinerande böjningen mycket koncis medan stamförändringar, framför allt stadväxlingen, skulle åskådliggöras separat. I den finsk-estniska ordboken har man, vilket framgått ovan, alltså snarast återgått till ett system som påminner om NSSK:s.

Typordslösningen räcker dock inte alltid till. Språk innehåller alltid en del ord som inte böjs enligt något schema. Sådana är exempelvis pronomen, varav många i finskan har suppletiv böjning, såsom de personbetecknande interrogativa pronomenen med stammar på *ku-* och *ke-*, t.ex. *kuka* 'vem', *kenen* 'vems'. De här paradigmerna presenteras separat i ordboken. Också en del nomen uppvisar en böjning som inte platsar i någon typ, t.ex. *veli* 'bror' (*veljen*, *veljeä*, *veljet*, *veljien*, *veljiä* [gen. o part.sg o nom., gen., o part.pl.]).

En motsvarande eller egentligen en ännu mer omfattande morfologisk beskrivning ger ordboken för målspråket, estniskan. Som jag ovan antydde är den estniska morfologin ännu mer komplicerad än den finska. Den fanns dock ingående beskriven från förut i ett morfologiskt verk av doktor Ülle Viks (1992), som också har ingått i ordboksredaktionen. Den förtjänstfulla böjningsöversikt (en komprimering av *Vormisõnastik*) som ingår är uppenbarligen hennes verk. Förutom en översikt med modellord för böjningarna ingår koncisa exposéer över tre komplicerade fenomen:

1. Stamförändringarna. Här presenteras de förändringar stadiesväxlingen ger upphov till i olika ställningar och en del andra ljudväxlingar i stammarna.
2. Ljudväxlingarna i stamsluten.
3. Geminationen i illativ.

I estniskan finns det sammanlagt 38 böjningstyper: 26 nomentyper och 12 verbtyper. För en del typer ges dock upp till tre modellord. Orden böjs i övrigt lika men i vissa former, t.ex. partitiv pluralis, skiljer sig stamvokalen. I exempelvis typ 23 förekommer tre olika stamvokaler: **23u** *hein* 'hö' part.plur. *h'einasid/heinu*; **23i** *k'oer* 'hund' part.plur *k'oersid/koeri* och **23e** *p'oiss* 'gosse, pojke' part.plur. *p'oisid/p'oisse*. Bland verben förekommer ingen stamvokalsvariation. Också för estniskan ges vissa pronomenparadigm. De är enhetligare än i finskan; suppletiva paradigm förekommer just inte. Typiskt för de estniska pronomenen är i stället att de vid sidan av de fullständiga formerna i vissa fall uppvisar reducerade former som främst hör talspråket till: gen. *minu/m'u* 'min', illat. *minusse/m'usse* 'till mig'.

Ekvivalentförteckning

På en punkt avviker den finsk-estniska ordboken markant och fördelaktigt från traditionella bilingvala ordböcker. Den innehåller en omfattande ordlista över de estniska ekvivalenterna med böjningsangivelser. Ordlistan består av sammanlagt 363 sidor (stora till formatet)

och är en förteckning över samtliga estniska ord som förekommer som ekvivalenter till de finska uppslagsorden. Orden står i grundform (substantiven i nominativ och verben i *da*-infinitiv) följda av angivelse om ordklassstillhörighet och kod för böjningstypen. Om ett estniskt ord som ekvivalent står i böjd form återfinns formen som hänvisningslemma i listan med en pilhänvisning till grundformen. En fullständig morfologisk analys är gjord för orden. Om det är någon paradigmform som inte bildas i enlighet med typordet ges de avvikande formerna efter typnumret, t.ex. **lum/i** -e S 20 * sg part: *l'und*, adt: *l'umme*. Sammansatta ekvivalenter återfinns under respektive efterled som en förledsuppräknig utan skiljetecken; sammansättningar till ett ord böjs ju i regel på samma sätt som grundordet. Sammansatta förleder återfinns som en egen lista, åtskilda från gruppen med de enkla förlederna med en fylld romb. Ordgränserna anges här liksom på andra ställen i ordboken med en punkt. En punkt framför uppslagsorden i listan anger att det är fråga om ett ord som i ordboksdelen förekommer bara som osjälvständig efterled (**.aegla/ne**, -se A 2 'ngns samtida'; **.and/lik**, -liku, -l'ikkul A 25 '-givande, lönande'; **.küpseti** S 1e 'apparat för stekning, t.ex. väffeljärn'). Största delen av lederna i sammansättningarna förekommer naturligtvis också som självständiga ord i ordboken och finns därmed också som självständiga enheter i böjningslistan. Man får som användare alltså komma ihåg att de långa förledslistor som finns efter vanliga efterleder, t.ex. **aeg** aja, 'aega S 22u 'tid', **aine** 'aine S 6 'ämne' osv. faktisk är listor över sammansättningar med utelämnade efterleder.

Den här typen av omfattande morfologisk analys och presentation av målspråket är ovanligt i en tvåspråkig ordbok; den upptar de facto en sjättedel av ordbokens hela volym. Tvåspråkiga ordböcker brukar i allmänhet koncentrera sig på att ge de semantiska motsvarigheterna till uppslagsorden. Den finsk-estniska storordboken har dock inte gjort några som helst avkall på den punkten, den har bara lyft fram den morfologiska beskrivningen vid sidan av den gängse semantiska analysen. På så vis har den i praktiken förverkligat den maxim som min gamle akademiske lärare, professor Lauri Hakulinen, framförde: semantiken är inte bara en etikett som klistras på ett ords akustiska struktur eller ortografi, utan betydelse och form är en odelad enhet. Med sin lösning har den estniska redaktionen samtidigt skapat en "generator" med vars hjälp finska användare åtminstone i teorin skall ha chansen att producera i stort sett formellt korrekt estniska. I varje fall borde texten morfologiskt kunna bli felfri med hjälp av böjningsöversiktarna, och då finsk och estnisk syntax i huvudsak överensstämmer kan texten också på den punkten bli korrekt, i all synnerhet som ordboken tämligen ingående redogör för rektionsskillnaderna. När en beskrivning av både finskans och estniskans morfologi nu

föreligger i elektronisk form är det säkert bara en tidsfråga när de första försöken med maskinöversättningar görs. Trots att de båda språken liknar varandra kommer syntaxen och semantiken att utgöra de största stötestenarna för maskinell översättning. Den morfologiska genereringen kommer däremot tack vare analysen i den finsk-estniska ordboken att bli problemfri.

Uppslagsord och ekvivalenter

Den verkliga utmaningen i arbetet med en tvåspråkig ordbok är naturligtvis att hitta de semantiska motsvarigheterna mellan källspråk och målspråk. På grund av den nära språksläktskapen mellan finskan och estniskan finns det ett kärnordförråd med gemensam etymologi där också semantisk överensstämmelse föreligger. I många fall har dock ord med samma etymologi utvecklats i olika riktningar semantiskt. De här falska vännera är mestadels välkända bland språkfolk och det finns också en särskild ordbok över dem (Alvre & Vodja 1995) så de har inte vållat den rutinerade redaktionen några problem.

Ordboksarbete bygger alltid i första hand på lexikografens egna språkkunskaper, på insikter i både käll- och målspråk. Författarna till tvåspråkiga ordböcker har i regel målspråket som modersmål. Men hur utmärkta kunskaper en lexikograf än har i bägge språken räcker den egna språkförmågan inte till när det gäller att redigera en ordbok som innehåller något utöver det allra mest elementära. En omfattande ordbok är lika mångförgrenad som livet självt, och en sådan mångfald kan inte ens den mest begåvade individ behärska. Och ordboksarbete inskränker sig aldrig till själva språket: vid betydelseredovisningen blir man tvungen att beskriva även utomspråkliga referenter. Även om referenterna lingvistiskt sett inte är betydelser i egentlig mening och trots att en ordbok inte är en encyklopedi måste författarna till en språkordbok kunna definiera referenternas egenart exakt och korrekt. I den utomspråkliga världen, som språket och därmed också ordboken beskriver, finns det referenter av alla slag. Utan att känna till vad som är betecknande för dem kan man inte definiera och beskriva dem. Lyckligtvis finns det inom de flesta kulturspråk terminologier och encyklopedier att tillgå. Författarna till dem är i allmänhet experter på sitt område. Till skillnad från vad som är vanligt i tvåspråkiga ordböcker, åtminstone i Finland, innehåller den finsk-estniska ordboken glädjande nog en förteckning över de källor och hjälpmedel som använts. Förteckningen omfattar sex hela sidor (s. 29–34) och den innehåller bibliografiska uppgifter om olika fackterminologier, textkorpora o.s.v. När man ögnar igenom listan med flera tiotal ord-

böcker kan man inte annat än förvåna sig över vilket omfattande ordboksbestånd esterna på kort tid har lyckats skapa för sitt språk.

Eftersom jag känner huvudredaktören och redaktionsmedlemmarna personligen vet jag att de är erfarna lingvister och rutinerade lexikografer och att de alla kan flera främmande språk. Alla har också utmärkta aktiva kunskaper i finska och uppenbarligen fullständiga passiva kunskaper. Det är lönlöst att försöka hitta fel i ordboksartiklarna, även om man kunde tro att språklikheterna någon gång skulle ha lurat även en erfaren lexikograf. Jag trodde redan att jag hade stött på en lapsus när jag såg att uppslagsordet **pitkäsiima** 'långrev' var översatt med *põhja.õng*. Men då den enspråkiga estniska definitionsordboken (EKS 1988-) för **põhjaõng** ger en entydig definition¹ kunde jag bara konstatera att redaktionen även i detta fall varit alert, för det är en exakt beskrivning av fenomenet långrev: ett fiskeredskap bestående av en rad tafsar fästade på en kraftig fiskelina som sänks nästan till botten. På jakten efter fel blev jag med jämna mellanrum förtjust när jag noterade hur sakkunnigt och exakt redaktionen ringat in betydelseorna och gett motsvarigheter.

Ju mer man bläddrar i ordboken desto mer fäster man sig vid olikheterna mellan det finska och det estniska ordförrådet. Estniskan är i många avseenden ett mer europeiskt språk än finskan, medan finskan i högre grad prioriterar ett inhemskt ordförråd. Det finska ordet *suikula* motsvaras visserligen av *piklik* i estniskan i betydelsen 'avlång' men i betydelsen 'oval' motsvaras det av *ovaalne* och när det betyder 'elliptisk' motsvaras det av *elliptine* eller *ellipsi.kujunne*. På finska säger man *potilas oireilee* men på estniska *patsiend omab sümptoome* 'patienten har symtom'. Av det här exemplet framgår det tydligt vilken betydelse arbetet inom det finska läkarsällskapet Duodecim har haft när det gäller att skapa en finsk terminologi och förbättra kommunikationen mellan läkare och patient. Liknande terminologiarbete har bedrivits inom många andra fackområden i Finland. Tvivelsutan har motsvarande arbete förekommit också i Estland men av ordboken att döma har estniskan i mycket högre grad kvar ord av främmande ursprung.

En ny tid innebär nya utmaningar för ett språk. Världen är ständigt full av innovationer; fenomen som måste etiketteras. En nära släktskap mellan två språk är ingen garanti för att man kommer fram till samma lösningar vid etiketteringen. Det finska uppslagsordet **risteily** har ekvivalenterna *ristlemine*; *ristlus* 'kryssande; kryssning'. Sammansättningen **risteily.alus** 'kryssningsfartyg' motsvaras av *huvi.reisi.laev*, *lõbu.sõit.laev* men också av *ristlus.laev*. Ordet **risteily.ohjus** 'kryss-

¹ "emanööri külge pandud ning raskuse abil hrl. veekogu põhja lastud õng v. õngerivi".

ningsmissil' däremot motsvaras av *tiib.rakett*, ordagrant 'vingmissil'. Detta är tillika ett utmärkt exempel på att redaktionen varit på alerten.

Motiven som ligger till grund för olika uttryck varierar naturligtvis också från språk till språk på ett oförutsägbart sätt. Uppslagsordet **sekalainen** har tre ekvivalenter: *mitme.sugune* 'mångahanda, av många slag', *iga.sugune* 'varjehanda, av alla slag' och *kõig.sugune* 'av alla slag'. De estniska uttrycken är naturligtvis logiska och begripliga men de representerar en annan infallsvinkel än det finska ordet, som har motivet "blandat".

Motivskillnaderna som olika uttryck går tillbaka på kan vara gamla. När en finne är på sin vakt också när han sover, sover han *koiranunta*, ordagrant 'hundsömn', medan en est i motsvarande situation sover *linnu.unt* 'fågelsömn' (och en svensk sover med ena ögat öppet). Inom fraseologin är det ännu vanligare med motivskillnader. För samma fenomen säger finnen *kun kovalle ottaa niin koiraskin poikii*, ung. "om nöden är stor föder hanen ungar" och esten *hädaga sööb vanapagan ka kärbseid* "när det är nöd äter också djävulen flugor" eller *häda ajab härja kaevu* "nöden driver ner oxen i brunnen".

Föredömligt har ordboksredaktionen klarat många onödiga slanguttryck. Det ovan nämnda *siellä oli väkeä kuin pipoa* 'det var massor av folk där' har översatts med *seal oli rahvast kui murdu* av estn. *murd* < *murdma* 'brytas' (ung. en parallell till "det var fyllt till bristningsgränsen").

Till slut

Den finsk-estniska storordboken är en imponerande prestation. Med sina drygt 90.000 uppslagsord med därtill hörande ekvivalenter och betydelseförklaringar och morfologiska och syntaktiska angivelser lämnar den inte ens den mest krävande användare i sticket i första taget, vare sig det gäller produktion av estnisk text eller reception av finsk text. Redaktionen med professor Palls i spetsen har varit utomordentligt kompetent. De flesta medlemmarna har lexikografisk erfarenhet från antingen den estniska definitionsordboken (EKS 1988-) eller den estniska dialektordboken (EMS 1994-) och samtliga har erfarenhet av krävande översättningsarbete. Som medfödd gåva (*par le hazard de la naissance*) tycks de ha fått ett skarpt intellekt och klartänkthet. Med sådana redskap och erfarenheter ger också ordboksarbetet ett gediget resultat. Som mångårig lexikograf har jag stort utbyte av att titta i den finsk-estniska ordboken. Forskningscentralen för de inhemska språken och det estniska språkinstitutet måste gratuleras till att ha fått det omfattande projektet i hamn på så kort tid och med ett så lyckat resultat.

Litteratur

- Alvre, Paul & Raul Vodja 1995: *Pulma poikineen. Virolais-suomalainen vertailusanakirja* (estn. *Eesti – soome – eesti eksitussõnastik*) [Ordbok över falska vänner i finska och estniska]. Porvoo: WSOY.
- CD-PS = *CD-Perussanakirja* 1997. *CD-ROM PC / Windows*. Helsingfors: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus – Oy Edita Ab – Lingsoft Oy.
- EKS = *Eesti kirjakeele seletussõnaraamat* ['Estnisk definitionsordbok']. Eesti NSV Teaduste Akadeemia. Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut "Valgus". Tallinn 1988–.
- EMS = *Eesti murrete sõnaraamat* ['Ordbok över de estniska dialekterna']. Eesti Teaduste Akadeemia. Eesti Keele Insituut. Tallinn 1994–.
- NSSK = *Nykysuomen sanakirja* ('Nufinsk ordbok') 1951–1961. Porvoo–Helsinki: WSOY.
- PS = *Suomen kielen perussanakirja*. 1–3 ('Finsk basordbok') 1990–94. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 55. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- SFSO = *Suuri suomi–ruotsi-sanakirja. Stora finsk-svenska ordboken*. 1997. Publ: Werner Söderström Osakeyhtiö och Forskningscentralen för de inhemska språken. Borgå: WSOY.
- Tuomi, Tuomo 1980: *Suomen kielen käännteissanakirja – Reverse dictionary of modern standard Finnish*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Viks, Ülle 1992: *Väike vormisõnastik. I: Sissejuhatus et grammatika. II: Sõnastik et lisad*. Tallinn: Eesti Teaduste Akadeemia – Keele ja Kirjanduse Instituut.

Översättning från finska: Nina Martola